

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1939 kl. 10 f. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
ändring av gällande bestämmelser rörande kvalifice-
rad majoritet för vissa kommunala beslut.*

Uti en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 51, av herr *Sjödahl m. fl.* hemställes, »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vad mån nu gällande bestämmelser i kommunallagarna om kvalificerad majoritet för vissa beslut böra så ändras, att den kommunala förvaltningen erhåller större rörelsefrihet».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Bestämmelser om kvalificerad majoritet vid beslut om vissa ekonomiska angelägenheter finnas upptagna i 23 § 2 mom. lagen om kommunalstyrelse på landet. Enligt denna erfordras för beslut två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser 1:o) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning; 2:o) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov; 3:o) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått i kommun, där uttaxeringen per skattekrone stigit till visst belopp; 4:o) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen utgör viss procent av förutvarande anslaget beroende på storleken av uttaxeringen per skattekrone; 5:o) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning; 6:o) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; 7:o) efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord; 8:o) införande av viss ordning för medelsförvaltningen; 9:o) kommunal fond i vissa i lagen om kommunal fondbildning angivna fall. Bestämmelser av i huvudsak samma innehåll finnas intagna i lagen om kommunalstyrelse i stad, lagen om kommunalstyrelse i Stockholm och lagen om församlingsstyrelse.

Förevarande bestämmelser hava — med undantag för de under 8:o) och 9:o) omförmälda — huvudsakligen tillkommit i samband med de kommunala rösträttsreformerna åren 1909 och 1918. Tidigare erfordrades kvalificerad majoritet för beslut i ekonomiska angelägenheter blott beträffande lands-

kommuns upptagande av lån, ställt på längre återbetalningstid än två år. Vid 1900 års riksdag, då bestämmelsen härom antogs, betonade lagutskottet i sitt utlåtande (nr 30) i ämnet, att den vore väl ägnad att förebygga förhastade beslut i riktning av ökad skuldsättning. En förtjänst hos bestämmelsen vore vidare, att den inskränkte möjligheten för kommunerna att upptaga lån på längre tid till de fall, då en dylik åtgärd påkallades av ett mera allmänt intresse bland kommunens medlemmar. Liknande synpunkter framfördes i den proposition till 1907 års riksdag, som låg till grund för de år 1909 antagna bestämmelserna om kvalificerad majoritet, vilka nu avsågo såväl lands- som stadskommuner och församlingar. Den utvidgning av deras tillämpningsområde, som sedan beslöts vid 1918 års urtima riksdag, motiverades med att dylika stadganden icke allenast inneburo en garanti mot en allt för kraftig stegring av anslagen för icke nya ändamål och behov och därmed mot skattestegring utan även medförde, att kommunerna, för att icke bliva mera bundna i sin bestämmanderätt över hithörande anslag eller för att återvinna förlorad frihet i detta avseende, på allt sätt bemödade sig om att hålla nere eller nedbringa skatteprocenten. Vid 1930 års allmänna revision av kommunalförfattningarna gjordes ingen annan saklig ändring i förevarande bestämmelser än att den ovan under 8:o) angivna regeln om kvalificerad majoritet såsom villkor för beslut om antagande av viss ordning för medelsförvaltningen i kommun då infördes. De under 9:o) angivna bestämmelserna om sådan majoritet för beslut angående kommunal fond i vissa fall tillkommo slutligen år 1936 genom antagandet av lagen om kommunal fondbildning. Departementschefen framhöll i propositionen i ämnet till riksdagen, att det här vore fråga om beslut, som fordrade särskilt omsorgsfullt övervägande; genom bestämmelserna vunnes trygghet för att fondbildning ej skedde för tillgodoseende av andra än verkliga behov.

Förslag om borttagande av eller inskränkning uti vissa av reglerna om kvalificerad majoritet vid kommunala beslut hava vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens prövning bland annat vid 1919, 1920, 1926, 1927, 1930, 1934, 1935 och 1936 års riksdagar. Konstitutionsutskottet har vid samtliga dessa tillfällen avstyrkt de i ämnet väckta motionerna, vilka även avslagits av riksdagen. Utskottet har därvid framhållit, att de skäl, som anförts vid bestämmelsernas införande, fortfarande ägde giltighet. Sålunda anförde utskottet år 1934 (utlåtande nr 9) att det icke kunde anses överensstämma med ekonomisk försiktighet att överlämna åt en majoritet av hälften plus en att emot de övrigas vilja i en kommunal församling besluta i viktiga och för kommunens framtid betydelsefulla ekonomiska angelägenheter. Därjämte vore det uppenbart, att bestämmelserna om kvalificerad majoritet vid vissa beslut voro inordnade såsom en viktig del av och sammanhänge med övriga bestämmelser beträffande den kommunala självstyrelsen. Det vore därför icke lämpligt att upptaga en utredning om dessa bestämmelser om kvalificerad majoritet ensamt för sig, utan borde därvid hela problemet om den kommunala organisationen och dess uppgifter och ställning bliva föremål för utredning. Några skäl att företaga en sådan utredning före-

låge emellertid icke. Ej heller syntes föreligga anledning att ånyo upptaga till utredning frågan om bestämmelsernas formella avfattning. Vid 1935 och 1936 års riksdagar åberopade konstitutionsutskottet detta uttalande i sina då avgivna avstyrkande utlåtanden (nr 16 och nr 11) över i ämnet väckta motioner.

Under hänvisning till vad sålunda förekommit och då enligt utskottets mening några skäl, som äro tillräckligt bärande för att nu motivera ett förändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida, icke anförts i motionen eller i övrigt kunna anses vara förhanden, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1939.

På konstitutionsutskottets vägnar:

ANTON PETTERSSON.

Närvarande: Herrar Anton Pettersson, Strömberg, Gustaf Adolf Björkman, Oscar Gottfrid Karlsson*, Björck, Herlitz, Karl Bodin, Anders Andersson, Härdin, Söderkvist*, Nordström i Torsby, Eriksson i Toftered, Nilsson i Göteborg, Arne-mark, Fält, Sundström i Skövde, Wolgast, Spångberg, Nolin* och Annér.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Strömberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Härdin, Söderkvist, Nordström* i Torsby, *Nilsson* i Göteborg, *Fält* och *Spångberg*, vilka på skäl, som anförts i en vid utskottets utlåtande nr 10 till 1934 års riksdag fogad reservation, ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av föreliggande motion i skriftelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning, huruvida och i vad mån nu gällande bestämmelser i kommunallagarna om kvalificerad majoritet för vissa beslut böra så ändras, att den kommunala förvaltningen erhåller större rörelsefrihet.
